

1

A HÁBORÚ ELSŐ TELE volt, és sejtelmünk sem volt róla, még hány tél fog eltelni, mire leszámolunk a Kaiserrel, mennyi gyász, hány halott árán.

Átvágtam a szobáink alatt nyíló kapualjon, majd fel az önmagára magasba törő bitófaként felcsavarodó falépcsőn, föl egészen az ajtóig és mellette a falon a Cölöpös világítótornyot ábrázoló festményig. Igen remek festmény. Gyakorta megbámulom a tornyot, éjjelente, amikor a munkánkon részt veszek, és időről időre az utcán jártamban-keltemben is. Az ember csak kitekint a mólóról, vagy végignéz a tengerparton, és ott áll a Cölöpös világítótorony, a parttól egymérföldnyire. A művész ügyesen ábrázolta a vaskos, szögletes lábakon álló, az árapály és a tenger hullámainak rohama ellen támpillérekkel aládúcolt, robusztus alkotmányt. Páholyunk méltó szimbóluma, amelyet csupán a szögmérővel, a körzővel és a mindent látó szemmel egészített ki díszítés-ékítés gyanánt. Természetesen nincs szignózva. Talán senki sem ismeri a művész nevét, mivel az egy nagylelkű jótékonyági rohamában adományozta

nekünk a művét, és meglehet, hogy a jobb kéz nem tudja, mit csinál a bal. Petrie testvér volt az. Testvériségünkben ő az egyedüli címfestő.

Beléptem, és a lambériázott falú passzázson át az öltözőszobába mentem. Emlékszem a hideg eső párás ízére a számban, és a gázlámpák mögött megperzselődött fa meleg, égett karamellszagára.

Utazótáskámat az asztalra tettem. Cameron testvére már ott volt. Az enyém bőrrel bevont fából készült. A záruk rézből vannak rajta, és aranyfüsttel nyomták rá a monogramomat. Ezt illendőnek és helyénvalónak is tartom, hiszen annyi mindent tartalmaz, ami becses a számomra: a kezelőimet és a kötényemet, valamint egyéb anyagokat, melyekről nem illendő beszélni. Cameron testvére a vulkánfíbernek nevezett – de vulkánt sosem látott – vastag, vörös, fényes papundepliből készült, amit körös-körül bevagdosva formára hajtogatnak, és matt ólomszegecsekkel fognak össze. Biztosra veszem, hogy az is megjárja.

Cameron testvér így szólt hozzám: – Úgy látom, ez a maga Trench hadnagya már megint benne van a pácban.

Nem szívelem Cameron testvért. Tudom, hogy ő is a szabadkőműves testvérek egyike, aki minden ragaszkodásomat és lojalitásomat megérdemli, mégsem szeretem őt. Persze élvezem én a páholybeliek társaságát, de mértékkel, és csakis dolgunk végeztével. Cameron testvérnek az a szokása, hogy be-betér a Royal Archba felfrissíteni magát, még mielőtt a Templomban összejönnénk. Én nem helyeslem az efféle dolgokat. Komoly szertartás a miénk, amelybe józanul kell belefogni. Nem szívelem őt, de muszáj megférnünk egymással.

Miután nem válaszoltam, így szólt: – A *Courier*ban olvastam, úgyhogy biztosan igaz. Glasgow-ban a pártját fogta annak a zsidó fiúnak. Azt bizonygatta, hogy még véletlenül sem ő ölte meg azt az idős asszonyt, pedig akinek csak egy csöppnyi józan esze is van, az láthatja, hogy a velejéig bűnös.

– Ő nem az „én” Trench hadnagyom.

– Úgy emlékszem, maga volt úgy oda érte. Ő meg szemétdombot csinált az egézből, amikor itt járt, mikor is, három éve?

– Kettő.

– Még csak annyi? Én többnek mondtam volna. – Cameron testvér a tükör előtt állt, és a nyakkendőjével vesződött. – Mindenesetre elég régen ahhoz, hogy elkapják a nyavalyást, ha maga meg Trench hadnagy valaha is el fogják kapni. Már rég meglógott Valparaisóba, a fene vinné el ezt! – Újra kezdte a nyakkendőkötést. – Valparaisóba, vagy Konstantinápolyba, vagy Timbuktuba, vagy valami hasonló isten háta mögötti helyre. Még az is lehet, hogy Kirriemuirbe. Úgy hallom, az eléggé vad hely ahhoz, hogy akárhány mindenre elszánt embernek menedéket nyújtson. A maga Trench hadnagya meg mindenféle meséket eszel ki, hogy tisztára mosson egy gyilkost.

– Miféle meséket? – Le tudtam volna harapni a nyelveimet. Cameron testvér mondókája a legkevésbé sem érdekelt, Trench hadnagy viszont igen. Ennyiben igaza volt.

– Ember, maga nem olvas újságot? Olvassa a *Couriert*! Kitérő újság. A hadnagy folyton mesékkal traktálja a nyomozókat, akiket az a parlamenti képviselő fogadott föl, és azt állítja, hogy a rendőrség eltüntetett egy csomó bizonyítékot, ezt is, azt

is, ami mind azt bizonyítaná, hogy a zsidó fiú semmiképpen sem gyilkolhatta meg azt a szegény, idős özvegyasszonyt, nem vághatta el a torkát, és nem verhetette szét a fejét, és ezt nagyon is jól tudják, de összeszövetkeztek, hogy az egészet eltussolják. Ez még az állásába fog kerülni. Ami azt illeti, szerencséje lesz, ha nem kerül börtönbe miatta, mert akkor több mint valószínű, hogy a város főterén letépik a gombjait, és nyilvánosan megszegényítik. Magának fel kéne háborodnia, amiért ilyeneket merészel mondani a kollégáiról.

– Ő a glasgow-i testület tagja.

– Azok is csak a törvény őrei, az igazság érvényre juttatására felesküdtött rendőrök.

– Ahogy ő is.

– Gondolhattam volna, hogy épp maga lesz az, aki kiáll mellette. Hát nem érti, hogy csak annál rosszabb? A sajátjai ellen fordult. Ez árulás, aljas árulás. El kéne metszeni a torkát, gyökerestül kitépni a nyelvét, a holttestét meg a legalacsonyabb vízálláskor a tenger durva homokjába temetni. Tudja, mit mond? Azt állítja, hogy a szembesítés, amelynek során többtucatnyi ember közül választották ki a gyilkosságot elkövető zsidó fiút, csak humbug volt. El tudja ezt maga hinni? Ott áll az újságban!

A szembesítés. A szembesítés. Lefolytattunk egy szembesítést. Két évvel korábban lefolytattunk egy szembesítést, amelyet a rendőrfőnök szervezett meg. Emlékeztem arra a szembesítésre. A vállammal félretoltam az útból Cameron testvért, és én álltam a tükör elé.

– Ha az egyik azt mondja, hogy „fekete”, a másik meg azt, hogy „fehér”, csak az egyiküknél lehet az igazság. Hál’ istennek, nem nekem kell megítélnem, de nekem úgy hangzik,

mintha Trench hadnagy a lelkiismeretére hallgatna. Mi haszna lenne a vádaskodásaiból? Semmi. Viszont mindent elveszíthetne. Rendkívül bátor férfiú.

– Vagy zsidóimádó. Vagy tartozik a zsidónak. Vagy az megvesztegette őt.

És akkor kinyílt az öltözőszoba ajtaja, és a tükörben a hátam mögött Slidders testvért, Postás Slidderst pillantottam meg, aki rám nézett, és így szólt: – Helló, John – ahogy azon a szörnyű reggelen is tette.

2

NEM TARTOZOM AZOK KÖZÉ, akik előszeretettel mondogatják, hogy emlékeznek azokra az időkre, amikor itt a tengerparton kívül még semmiféle látnivaló nem volt. Ez alighanem igaz is, de ezt most nem firtatom. Gyerekkorom óta rengeteg minden megváltozott. A vár ma is megvan, ott áll, ahol már négyszáz éve őrzi a kis kikötőt, újra van teteje, a Cromwell által okozott károkat mind helyrehozták, az ágyúkat ezüstgombos, nyalka önkéntesek kezelik. Egymás mellett sorjáznak a halászkunyhók is, előttük a partra vonszolt kishajók, a szárítóköteleken mosott ruhák libegnek és táncikálnak a lenge szélben, ám ahol annak idején csupán durva, homokos tengerparti sávok és bucafűvel benőtt, hepehupás halmok húzódtak, köztük itt-ott egy-egy göcsörtös fával, most előkelő villák szegélyezte korzó és jachtklub van, amely magától az idős királynőtől kapta működési engedélyét, a hegyerinc mentén pedig fenséges, égbe nyúló kastélyok sorakoznak, amelyek mindegyike pompában és parkja szépségében megpróbálja felülmúlni a másikat.

Azt mondják (és hogy jövök én ahhoz, hogy kétségbe vonjam?), Broughty Ferryben több milliomos él, mint bár-

mely más négyzetmérföldnyi szárazföldön Isten kék ege alatt. Dundee-ből, a romlottság és züllés ama pöcegödreből menekültek ide, hogy mélyeket szippantsanak a mi tiszta tengeri szellőnkéből, tisztos távolságban az őket gazdaggá tévő szövőgyárak zakatolásától, ahonnan már nem látszanak a bűzös bérkaszárnnyák, amelyekbe úgy zsúfolják be munkásaikat, mint a kazánjaikba való tűzifát.

Broughty Ferryben mindenünk megvan, mi szem-szájnak ingere: a pihenést szolgáló szép közparkok és gyepes tekepályák; sokak által látogatott templomok remek igehirdetőkkel úgy az államegyház, mint a skót szabadegyház részéről, és még egy anglikán kápolna is, ahová a divatos emberek járnak – és hasonlóképpen sokak által látogatott kocsmák; a városka számos részét kiszolgáló villamoskocsi; és saját vasútállomásunk is van, amiről hamarosan még szót ejtünk. A nyaralókat a tengerparton háttas szamarak és vándorkomédiások szórakoztatják. Van egy kitűnő postahivatalunk, falán a kőből készült uralkodói monogrammal, és sok tehetősebb ház rendelkezik telefon-összeköttetéssel. Mindenféle üzletek gondoskodnak mindenféle szükségletéről: minőségi szatócok, hentesek és pékek, halaskofák, zöldségesek, hölgyekre és urakra szakosodott ruhaüzletek, vaskereskedések, minden itt van kéznél.

És van saját rendőrőrsünk. Volt idő, nem is oly régen, amikor saját rendőreink is voltak, tíz becsületes férfiú, akik a saját rendőrfőnökünk parancsnoksága alá tartoztak, és volt saját polgármesterünk városi tanácsnokokkal együtt, és saját törvényszékünk is a saját tekintélyes városházánkon, csak hogy Dundee irigy pillantásokkal tekintett ránk, és kémeket küldött a mi kis vasútállomásunkra, akik feljegyezték, hogy naponta

hányan utaznak munkába a vonalon. Ezt azután bizonyítékul használták fel annak a testületi határozatnak a megindokolására, amellyel egészben lenyelték kicsiny városunkat.

Abban az időben azonban, amelyre most gondolok, mindez még a jövő zenéje volt.

Egy rövid, verőfényes novemberi nap végén jártunk, amely egyfajta ajándéknak számított, mielőtt ránk köszöntött volna a tél. Brown közrendőrrel épp a Duntrune Terrace-on jártunk, azon szép, széles utcák egyikén, amelyek a múlt század végén kezdték el ékesíteni a városkát macskaköves kocsipályáikkal és a gyalogos járókelőket a forgalomtól elválasztó, gondosan döngölt földes járdaikkal, és mindkét oldalukon olyan villákkal, amelyek isten tudja hány száz fontba kerülhettek. Lassan ballagunk. Így várják el tőlünk. Az embereknek látniuk kell, hogy arra járunk. Felismerhetőnek kell lennünk, hiszen első kötelességünk az, hogy elriasszuk a bűnözőket, és elérhetőnek kell lennünk, hogy a legmagasabb rangútól a legalacsonyabbig mindenki a segítségünket kérhesse.

Ahogy jöttünk lefelé a hegyről a Claypotts Pond felé, Slidders postással találkoztunk, batyuja a hátán, az arcán bánatos kifejezés. Odajött hozzánk, karon fogott, és a nevemen szólított. A Broughty Ferry-i Rendőrség őrmestere lévén a dolgok szokásos menetében senkitől sem türtem volna el az ilyesmit, de Postás Sliddersszel ugyanaznap kezdtünk el az egyházi iskolába járni, és mindketten páholybeli testvérek vagyunk, így aztán nemigen várhattam el tőle a köteles tiszteletet.

– John Fraser – mondta. – Félek, hogy odafönt az Elmgrove-ban valami nagy baj történt Miss Milne-nel.

Lefejtettem a kezét a zubbonyom ujjáról, és így szóltam hozzá: – Ezt honnan veszed?

– Onnan, hogy én mindennap háromszor vagy négyszer is be szoktam menni a kapuján, aztán le a lépcsőn a hátsó udvarra, ahol egy vasláda van a falra erősítve, abba kell bedobnom a leveleket. Azt már három hete nem ürítették ki. Csurig van az a láda. Kétlem, hogy akár csak még egy papírlapot bele tudnék erőltetni. És mondhatom, azt az ajtót napok óta ki se nyitották, Isten rá a tanúm. Van ott egy brosúra az egyháztól, amit a kilincse akasztottak, és az a múlt hét óta meg se moccant. Fura egy szerzet az az asszony, nem is csöngetek be hozzá soha, hacsak nem ajánlott küldeményt viszek neki, amit alá kell írnia, és ő még olyankor is utál ajtót nyitni, de most valami sokkal nagyobb baj lehet odafönt abban a házban. Nem szokásom beleszólni a rendőrség dolgába, de ha rajtam állna, én bizony betörném azt az ajtót.

Brown közrendőrrel mindketten jól ismertük az Elmgrove-ot – ahogy Miss Milne-t, a tulajdonost is. Az apja dohánygyárosként gazdagodott meg, és mint oly sokan, ő is eljött Dundee-ből, hogy családjával együtt Ferryben telepedjen le.

De aztán meghalt, és a család többi tagja is meghalt vagy elköltözött, és Miss Milne egy idő után egyedül maradt a nagy házban.

Azt hiszem, erre mondják azt, hogy hanyatlásnak indult, és vele együtt a ház is. Huszonhárom szobás kúria volt az Elmgrove, minden olyan járulékos mellékhelyiséggel, amely egy ilyen méretű és jellegű házban elvárható. A Grove Road elején áll, nem messze a Strathern Roadon lévő villamosmegállótól, és az egész sarkot elfoglalja a ház kétholdnyi kertje a gyönyörű parkokba rendezett fáival és bokraival, zöldségágyásaival és gyümölcsöseivel. Vagyis inkább elfoglalta. Ugyanis, miután Miss Milne felhagyott a háza karbantartásával, és visszavonult

néhány kis földszinti szobába, a kertet is olyannyira elhanyagolta, hogy alig maradt belőle egyéb, mint a fák és a néhány ágas-bogas rózsabokor alatt kifakult, elmosódott fű. A többi része szégyenszemre elvadult. Volt ebben valami a szentbeszédekből.

Postás Slidderst útjára bocsátottam, mi pedig visszamentünk a hegyre a Strathern Roadig, és onnan az Elmgrove-hoz. Az útról nehéz belátni a házra, és ne feledjék, novemberi irtunk, korán sötétedett, de mi Brownnal ismertük az utat. Miss Milne-nek megvolt hozzá a pénze, hogy szeszélyeit és ábrándjait beteljesítse, így aztán örökké kisebb kirándulásokra indult, de ha a házat bármennyi időre is üresen hagyta, eljött hozzánk az ősre, és közölte velünk, hogy különösképpen nyitva tartassuk a szemünket.

Az ingatlant magas fal keríti körbe – hét lábnál is magasabb lehet –, rajta kétszárnyú kapu a fogatoknak, annak oldalában pedig oszlopok közt egy másik, keskeny ajtó nyílik a gyalog érkező látogatók számára. Mindkettőt becsukva találtuk, de ebben semmi szokatlan sem volt, Postás Slidders pedig azt mondta, hogy már hetek óta használja a kis kaput.

Egyetlen érintésre ki is nyílt, mire Brown közrendőrrel mindkettőn meggyújtottuk a lámpásunkat, és levettük róluk a burkolatot, hiszen ezen a novemberi estén Miss Milne elhanyagolt fái alatt már teljes volt a sötétség. Nagy merészen a bejárati ajtóhoz léptem, és meghúztam a csengőt. Hallottam, ahogy a hallban csilingel, de valahogy üresen kongva, magányosan. Tompán szólt a ház. Brownnal egymásra néztünk.

– Uzsgyi, kerüljünk hátrafelé! – mondtam, így hát lámpásunkkal a lábunk elé világítva odabotorkáltunk a hátsó ajtóhoz vezető lépcsőhöz. Minden pontosan úgy volt, ahogy John Slidders leírta: a hátsó falon egy vasláda színültig megtömvé

levelekkel és papírokkal, az a középben kinyitott brosúra pedig az ajtókilincsrre akasztva. Akár egy fuvallatnyi szellő is lebil-lenthette volna onnan.

Megpróbáltunk benézni az üvegen, de odabent pokoli sötétség volt, és csak a saját lámpásaink fénye világított vissza ránk.

Brown ököllel dörömbölt az ajtón, és azt kiáltotta: – Miss Milne, odabent van egyáltalán? Broon közrendőr vagyok, Miss Milne. Odabe’ van?

Ráhagytam. Aki az őrmesteri vizsgát egyszer már letette, az előtt nagyon is világos volt, ami Brown közrendőr előtt nem: hogy ha szegény asszony már három hete nem nyitott ajtót, hogy kiürítse a postaládát, akkor nem valószínű, hogy az ő kopogására majd fölkel, és ajtót nyit.

De azt meg kell hagyni, konok ember volt, mert még akkor is ott dörömbölt az ajtón, amikor én az egész házat megkerülve visszatértem.

– Jöjjön onnan, Broon – mondtam. – Nincs itt semmi lát-nivaló.

– Mi van, ha elesett? Vagy ágyban van, és nincs jól?

– Kiáltott?

– Honnét tudhatnám? Tíz perce itt dörömbölök ezen az aj-tón.

– Csitt legyen akkor, és hallgatózzunk!

Álltunk együtt a sötétben, és mintha a környék minden sötétsége és csöndje rárontott volna a fülünkre, és csak néztük egymást, mígnem Broon újra elkiáltotta magát: – Miss Milne, ott van? –, de nem volt ott senki és semmi. Csak a szél só-hajtozott a fák közt, és néhány száraz levél zizegett, mintha patkányok futkároztak volna a lábunk körül.

Broon már a gumibotját készült elővenni.

– Betöröm ezt az üveget – mondta.

De én megtiltottam neki. – Büntényről nem kaptunk bejelentést. A ház jó állapotban van. Nincs itt semmi dolgunk.

Csak állt ott, és bámult rám, ahogy a bika bámul át a kapun, azzal a félcédulás kifejezéssel az arcán, üres tekintettel, akár a hold, és arra várt, hogy megmondjam neki, mit csináljon, ami persze helyénvaló és tiszteletreméltó, de akkor is, ennek ellenére kiábrándító. Broonból sosem lesz őrmester.

Így szóltam hozzá: – Ott szemben a Westlea-ben Mr. Swan már bevezettette a telefont. Most odamegyünk, és megkérjük őt, hogy használhassuk.

És így is tettünk.

Na már most, a Westlea szemrevaló ház. Sok tekintetben nem annyira impozáns, mint az Elmgrove, viszont nem is hanyagolták el oly sok évig. A Miss Milne kapuira néző oromfalán nyíló festett üveges, magas ablakban lámpát láttam égni. A Westlea-nek nincs díszes behajtója vagy kocsibejárója, csak egy kellemes, barátságos kapuja két tetszetős, tömör kőoszlop között, melyeknek egy-egy faragott gömb van a tetején, az egész csinosan bevakolva, és fehérre festve.

Úgy vélem, addigra már úgy este kilenc óra felé járhatott, nem éppen látogatási idő, csakhogy én a Broughty Ferry-i Rendőrség őrmestereként a törvény nevében jártam el, így hát nem is haboztam. Beléptem a kapun, végimentem a kavicsos ösvényen, és becsöngettem – elektromos csengővel, természetesen hozzá. Mr. Swan nem az az ember volt, aki fukarkodik kényelemmel, ha magáról vagy a családjáról van szó. Ám ezúttal, amint megcsörrent, egy olyan ház meleg hangján csörgött, amely teli van emberekkel, étellel, fénnel, melegséggel és vidámsággal.

Kötényében és falatnyi csipke főkötőjében Mr. Swan cselemlánya nyitott ajtót, és amikor engem Broon közrendőrrel meglátott, leesett az álla, az arca pedig falfehér lett, hogy a rossz lelkiismerettől-e vagy attól való félelmében, hogy rossz híreket fog hallani, nem tudtam volna megmondani. Soha nem is tudom megmondani, de olyan kifejezés ez, amelyet az én szakmámban sűrűn látok. Egy rendőrőrmester aligha örömmel fogadott látogató.

Már épp közölni akartam, hogy mi járatban vagyok, ám mielőtt számat szóra nyithattam volna, ajtónyitást hallottam, és egy hangot, mely így kiáltott: – Ki az, Maggie, ezen a kései órán?

Szegény Maggie csak állt ott tátott szájjal, majd összepréselte az ajkait, számomra pedig világosnak tűnt, hogy az ő fejébe se szorult több értelem, mint Broon közrendőrébe. Erős kétségeim voltak afelől, hogy ezek ketten képesek lennének megfelelni az őrmesteri vizsgán, így aztán, amíg ő csak állt ott némán, én elkiáltottam magam: – Fraser őrmester vagyok a rendőrségtől, uram, szívességet kérni jöttem, a telefonját szeretném használni.

Mr. Swan azon nyomban elősietett, ingujjban és mellényben, gallér nélkül, ahogy teljes joggal lehetett a saját házban ezen estéli órán: – A rendőrségtől? Nos, jöjjön csak be, őrmester, jöjjön csak. Maggie, állj félre az ajtóból, és engedd be azt az embert! – Majd, miután nem volt kíváncsibb a megszokottnál, magától értetődő módon érdeklődött: – Valami baj van?

Broon közrendőrnek volt annyi esze, hogy csöndben és pár tiszteletteljes lépéssel mögöttem maradjon, amikor beléptünk a házba, én válaszoltam hát: – Semmi ok az ijedtségre, uram, mégis hálás lennék, ha megengedné, hogy annyi időre használhassam a telefonját, amíg a rendőrfőnökkel konzultálok.

– Hát persze, persze – és azzal Mr. Swan újfent tüsténkedni kezdett, bevezetett a konyhai átjáróba, amelynek falán poli-túrozott tölgyfa dobozában a telefonkészülék függött. – Tessék, őrmester.

Előbb rá néztem, majd a dobozra, mire Mr. Swan így szólt: – Megengedi?

A hallgatót fölemelve megkocogtatta a villát, majd egy másodperc múlva tisztán érthető hangon belekiáltott a tölcsérbe: – Adja nekem a Broughty Ferry-i rendőrörsöt! – Majd hátrálépett a keskeny átjáróban, és odatartotta nekem a hallgatót. – Kapcsolják – mondta ugyanazon a tisztán érthető hangon.

Álltunk, és vártunk az átjáróban mindhárman, én, Broon és Mr. Swan, miközben Mrs. Swan az ajtó peremén át kukucs-kált, a Maggie lány pedig kétségkívül a közelben hallgatózott, de furamód én már nem is tartoztam a társasághoz, hiszen a telefonnal voltam elfoglalva, így aztán Mr. Swan Broonhoz fordulva mondta nagyon halkán: – De ugye biztosak benne, hogy nincs miért aggódni?

Broon megrázta hatalmas bikafejét, és némán azt tátog-ta: – Nincs.

– Halló – szólaltam meg. – Fraser őrmester vagyok. Sem-pill rendőrfőnökkel szeretnék beszélni. – Ekkor újabb egy-két másodpercnyi szünet következett, majd a rendőrfőnök hangját hallottam. – Bejelentést kaptunk – mondtam, és elmeséltem neki az egész históriát.

– És biztos benne, hogy bűncselekménynek semmi jele?

– Az egész környék nyugodt.

– Alaposan ellenőrizte?

– Az épület körül és körbe a kertben mindent átvizsgáltam, és amennyire a sötétben tudtam, a felső ablakokat is.

– Nem tudom, mi más tehetnénk ilyen késő éjjel – mondta Mr. Sempill. – Egyelőre hagyjuk, és majd reggel vegyen magához egy asztalost, ha netán erőszakkal kell behatolnunk.

– Értettem, uram – mondtam én. – Brown közrendőrrel folytatjuk őrrjáratunkat, és majd reggel szegődtetem Coullie mestert.

– Egyetértek. – Azzal egy hangos kattanással bontotta a vonalat.

A telefonkészüléket átadtam Mr. Swannak, aki visszaakasztotta a villára.

– Miss Milne? – kérdezte kíváncsian.

– Miss Milne? – kérdezte Mrs. Swan is.

– És én már azt hittem... – mondta Maggie.

Ám még mielőtt megkérdezhettem volna tőle, hogy mire gondol, Mrs. Swan az ajánlólevelével fenyegetőzve beléfojtotta a szót, és figyelmeztette, hogy „a szalon órája szerint fél hétre jól meg legyenek rakva azok a tüzek”, majd elzavarta lefeküdni.

Aznap este egyéb esemény már nem történt.

3

REGGEL AZ ŐRSÖN BENYÚLTAM A FOGADÓPULT alatti fiókba, és elővettem a kulcscsomót. Isten tudja csak, honnan szereztük őket, de egy rendőrségi irodában apránként, lassan, de biztosan mindenféle formájú és méretű kulcsok kezdenek felgyülemelni. Valaki talál egyet, és leadja, aztán csak hever ott gazdátlanul a nagy fiókban. Odakerül melléje még két vagy három kulcs, mígnem néhány hónap múlva valaki megelégedi, hogy ott csörömpölnek, foglalják a helyet, és útban vannak. Akkor aztán rákerülnek a nagy acélkarikára, és feledésbe merülnek.

Csak hogy egy kulcs hasznos jószág, és időről időre, amikor valaki véletlenül kizárja magát, segítünk neki a kulcsgyűjteményünkkel. A dolog bevált, így aztán elhatároztam, hogy felviszem őket magammal az Elmgrove-ba.

De előbb végig kellett gyalogolnom az utcán Coullie-hoz, egy teljes fél mérföldet. Volt ott egy helyisége – még mindig megvan neki –, egy remek asztalosműhely a Brook Street túlsó végén, a Szent Aidan-templommal szemben álló háza mögött, amelynek kerítésén takaros fehér tábla hirdette: „Ács és aszta-

los”, egy másik felirat pedig jobbra dőlő kézírással: „Temetést vállalok”.

A házban nem nyitottak ajtót, így aztán az oldala mentén futó keskeny csapáson hátramentem a nagy bádoggfészerig, ahol a munka zajlott, de ott először meg se hallotta a kopogtatásomat meg a kiáltozásomat a fűrészhangjától, amit én helytelenítettem, hiszen az Úr napjának kora reggele volt. Amikor végre felpillantott a munkájából, megcsörgettem előtte a kulcskarikámat, és így szóltam: – Ki kell nyitnunk egy házat.

– Merrefelé?

– Az Emgrove-ot, odafönt a Grove Roadon.

– Jókora járás.

– A szokásos tarifával. – Elővettem az órámat a zsebemből. – Óra indul, Mr. Coullie.

– Ez esetben, őrmester úr, szíves-örömet teszem a kötelességemet. Csak hozom a kabátomat.

Igaza volt Coullie-nak, jókora járás volt. Egymás mellett lépkedve haladtunk végig a kihalt utcákon, meglehetősen jókedvvel, törvény adta kötelességüket teljesítő két becsületes polgár, én a minden lépésnél csilingelő kulcskarikámmal, Coullie meg a szerszámaival, amiket egy nagy jutapokrócból hajtogatott, kétoldalt füllel ellátott, zsákszerű készségben tartott, amely menet közben a térdéhez verődött. A Brook Streeten visszamentünk a rendőrőrsig, majd a Dundee Roadon közel ugyanakkora távolságot tettünk meg a vasúti felüljáróig, onnan egy darabon megint tovább a West Ferry vasútállomásig, aztán föl a hegyre a Grove Road aljáig. Csakhogy az Elmgrove a Grove Road tetején áll, és nem tagadom, forró lehettem már jócskán azelőtt ott gomolygott a hűvös novemberi levegőben, hogy a kapuhoz értünk volna, és addigra a történetből el is meséltem Coullie-nak annyit, amennyi rá tartozott.

Broon közrendőr a kapuban várt bennünket, mint valami hűséges vadászeb, lenyomta a kilincset, és tisztelettudó „Jó reggelt!”-ek közepette félreállt, hogy beengedjen bennünket.

Coullie odament a bejárati ajtóhoz, és a reggeli világosság-nál azon nyomban meglátta azt, amit én a sötétben nem vettem észre.

– Itt ugyan kár a kulcsokkal próbálkoznia, őrmester úr. – A díszes bejárati ajtó üvegén át befelé mutatott. – Belül ottmaradt egy kulcs a zárban. Még egy nem fog beleférni.

Broon szólalt meg: – Van idelent egy másik ajtó is – és elindult, hogy mutassa az utat Miss Milne hátsó lépcsője felé.

Az a brosúra még mindig ott lógott a kilincsen, de az éjszakai fagyos ködtől siralmasan petyhüdten és megráncosodva. Coullie levette onnan, és két ujja közé fogva – amit nem lett volna szabad csinálnia – így szólt: – Akarja, hogy feltörjem a zárat?

– Ne siessen annyira – mondtam. – Maga csak vészhelyzet esetére van itt. – Azzal előhúztam a kulcskarikámat, és elkezdtem a kulcsokat belepróbálni a zárba, de némelyikük túlságosan nagy volt, némelyikük meg túl kicsi, volt, amelyiknek tömör szára volt, csakhogy Miss Milne zárjához olyan kulcs kellett, amelyiknek lyukas a szára, és abba illeszkedik bele a zárszerkezet tüskéje, egy szó, mint száz, a Broughty Ferry-i Rendőrség egész kulcskészletében nem volt egyetlen olyan példány sem, amely megfelelt volna a feladatnak.

– Feltöröm a zárat – mondta Coullie.

– Az ablakot nyissa ki – szóltam rá.

Coullie csalódottnak látszott, de nem azért, mert megfosztották az indokolatlan pusztítás lehetőségétől, hanem mert annyival is kevesebbet fog tudni számlázni a helyreállításért. De azért kötelességtudóan levette a sapkáját, a felső ablaktáb-

lához tartotta, és ráütött egy kalapáccsal, amit a zsákjából vett elő. A sapkája szövetéhez néhány apró, jeges szilánk tapadt, a lábához csapkodva lerázta őket, sapkáját visszatette a fejére, aztán a kalapácsával kiverte az ablakból a meglazult üvegdarabokat.

– Mi van, ha a festéstől beragadt? – kérdezte.

– Akkor feltörheti a zárat.

De nem volt beragadva. Coullie benyúlt a nyíláson, elfordította a kis rézkallantyút, és az ablak szinte sóhajtás nélkül felcsusszant a csúszósíneken.

– Most hogyan tovább? – kérdezte Coullie.

– Másson be, és ne nyúljon semmihez, jegyezze meg, semmihez. Mi a bejárati ajtónál leszünk. Jöjjön oda, és engedjen be minket. Segítsen neki, Broon!

Broon közrendőr a két kezét összetéve bakot tartott, és föltoalta Coullie-t a kő ablakpárkányra. Onnan már gyerekjáték volt behatolni a házba.

Szinte még oda sem értünk a bejárati ajtóhoz – Broon meg én –, már hallottuk is, ahogy Coullie felkiált: – Itt fekszik az előcsarnokban! Ó, a szegény szerencsétlen! Te jóságos atyáúristen! – Aztán a bejárati ajtó üvegén át megláttuk, hogy kivágódik a belső ajtó, és megjelenik Coullie, zubbonya melléből kihúzott sálját az arca elé tartva, mint valami betörőmaszkot, szemében a borzalom kifejezésével, szabad kezével pedig úgy hadonászik maga előtt, mint aki megvakult. Addig-addig markolászta a levegőt, amíg a tenyere bele nem ütközött az ajtó üvegébe, azon lecsúszott, és örülten tapogatódzott jobb-balra, mire megtalálta a kilincset meg a kulcsot, amit elfordított, felrántotta az ajtót, és egy fuldokló zihálásával vetette ki magát a szabadba.

És mily kevéssé tudtam őt kárhozhatni, ugyanis amikor az ajtó kinyílt, és Coullie kilépett rajta, vele együtt valami hullabúz áradt kifelé, az az édeskés, kénes, meleg, rothadt csirkeszag, ami csakis temetetlen hústól származhat. Vettem egy nagy levegőt, félrelöktem az ajtót, és a kis előtérén átvágva a belső ajtóhoz léptem.

Azt is félrelöktem, finoman, a könyökömmel középen megtolva, nehogy tönkregyem az esetleges ujjlenyomatokat, amelyeket Coullie a trappolásával még nem tett használhatatlanná.

Nem állítanám, hogy abban a minutumban minden részlet megjegyeztem, később viszont fenemód jól megjegyeztem minden egyes részletet, amelyek élesebben vésődtek belém, mintha bármiféle noteszben lennének. Az utcai előszobán át hatoltunk be, amely bal felől ruhatárként is szolgál, és amelyből párat lépve a várószobába vezető üvegezett ajtóhoz jutunk. Azon túl már nem nyílik ajtó a ház előcsarnokába, csak egy súlyos, zöld bársonyfüggöny van jobb kéz felől, egy csipkefüggöny pedig balról. Valaki vette magának a fáradságot, és egy zsinórdarabbal nagyjából derékmagasságban összekötözte őket; mintha szándékosan akarták volna akadályozni a belátást az ablakon át.

Elővettem az órám, hogy megnézzem, mennyi az idő. 9.20 volt. Jean Milne ott hevert elnyúlva a szőnyegen, a lábával tőlem elfelé, és ami a fejéből megmaradt, egyenesen felém nézett. Bárki rögtön láthatta, hogy szegény szerencsétlenül e világi erő már nem segíthet.

Koponyateteje a felismerhetetlenségig behorpadt, mindössze csapzott hajból és alvadt, fekete vérből álló massa maradt belőle, feldagadt, szürkészöld és halszerűen sárgás színű arcán zúzódások látszottak. Már jó ideje heverhetett ott.

Miss Milne a jobb oldalán feküdt, két karját kinyújtva, mintha az ajtót akarta volna elérni, bal karja a jobbon. Kopyájája alsó részét fellepedőnyi kettébe hajtott lepel takarta, de a vér mennyisége így is döbbenetes volt – az egész ruháját alvadt vércsomók borították, ahogy végig a falakat és a szőnyeget is. Óvatosan eloldalaztam a holtteste mellett. A lábait zöld függönyzsinórral összekötötték, mellette a padlón egy kis utazóbőrönd hevert kinyitva, női ruhákkal, többek közt alsóneművel és pár retiküllel megrakottan, valamint itt is, ott is némi szemét és rengeteg elégett gyufaszál. A falra szerelt telefon elvágott zsinórjai szabadon csüngtek, alatta a padlón egy kertészolló.

Becsületére legyen mondva, Broon is utánam jött a házba. Kissé zöldnek látszott, amit senki sem vethetett a szemére. Attól a büztől egy ló is megfulladt volna. – Ne nyúljon semmihez! – mondtam neki. – Ami azt illeti, tegye zsebre a kezét.

Én is hasonlóképpen tettem, mert időnként szinte leküzdhetetlen tud lenni a kísértés, hogy az ember kinyújtsa a kezét, hogy megigazítson valamit, vagy kézbe vegye, hogy jobban megvizsgálhassa. Broonnal a nyomomban végigjártuk a szobákat, mint valami félkegyelmű csavargó páros, kezünk a nadrágzsebben, és tudtam, hogy ő is úgy tesz, ahogy én, a gumibotját szorongatja, mintha bármelyik pillanatban rátalálhatnánk a műve romjain üldögélő gyilkosra, aki csak arra vár, hogy előugorhasson, és halálra rémítsen bennünket.

A helyszín meglepően rendezett képet mutatott. Az étkezőben álló tálalószekrény három fiókját kihúzták ugyan, de ettől meg az előcsarnokbeli borzalmas mészárszéktől eltekintve semmi jel nem utalt arra, hogy a házat átkutatták vagy kirabolták volna. Leginkább úgy festett, mintha már évek óta kihalt lenne. Némelyik szobában szórványosan állt egy-két bútorda-

rab, de a legtöbbjét a csupasz deszkákig kiürítették. Csizmás lépteink ugyanolyan szomorú, kongó visszhangot keltettek, mint a csengő előző este.

A látottak alapján úgy tűnt, hogy Miss Milne mindössze két földszinti szobába vonult vissza: a hálósobájába és az étkezőbe, amely egyúttal nappaliként is szolgált. Az asztalon félig elfogyasztott pástétomot találtunk, mellette fánk és egy darab barna kenyér. Az egész az *Evening Telegraph* egyik számán hevert, amelyet mintha még ki sem nyitottak volna.

Broon elolvasta a dátumot: – Október 14., hétfő.

– Majdnem háromhetes. Nos, ez valamit elárul. Összevetjük a levelein lévő postabélyegzőkkel.

Óvatosan és egyetlen további szó nélkül visszamentünk azon az úton, amelyen bejöttünk, majd kiléptünk a fénybe és a friss, tiszta levegőre.

Coullie nagy látványosan éppen a szemét dörgölte vörösre, prüszkölt, krákogott, és újra meg újra az ajtóval szembeni elsatnyult rózsabokorba köpködött, mintha abban reménykedne, hogy nyomorúságát látva a Broughty Ferry-i adófizetők esetleg majd megemelik a bérét, de én ügyet sem vettem rá.

– Álljon oda a lépcsőre – mondtam Broonnak, és vállon ragadva addig igazgattam, amíg pontosan ott nem állt, ahová állítani akartam, csak az orrát tartotta el jó messzire a félig nyitott ajtótól. – El ne mozduljon erről a helyről, az élete árán se! Átmegyek Mrs. Swanhoz, és megkérem, hogy újra használhassam a telefonját. Coullie, maga most tanú. Megtiltom, hogy elmenjen.

Az igazság az, hogy mire a kapun kiléptem, máris megdöntöttem magam, nem akartam újra Mrs. Swan zavarni. Elképzeltem, ahogy elfogja majd az aggodalom, ha véletlenül meghallja Jean Milne meggyilkolásának a hírért, ami azt ille-

ti, olyannyira elfogja, hogy alighanem azon nyomban felveszi a telefont, amint én letettem, hogy aggodalmát egy-két bizalmas barátnőjével is megossza. Természetesen őket is elfogja majd az aggodalom, és nagyon is lehetséges, hogy a postahivatalban a telefonkapcsolót kezelő leányzót is elfogja az aggodalom, és hamarosan már Ferry és talán még Dundee utcáin is végig fog söpörni a szükségtelen aggodalom. Bízom benne, hogy Broon képes lesz nyugton megállni egy helyben, és abban is bizakodtam, hogy kibírja, amíg visszatérek, így aztán elhatároztam, hogy elsietek az őrre, és személyesen riasztom Sempill rendőrfőnököt.

Futni természetesen nem futhattam. Egy rendőr csak sürgős vészhelyzetre adandó válaszul kezd el futni. Viszont olyan sietősen gyalogolhatok, amennyire csak a méltóságom megengedi, és mivel utam mindvégig lefelé vezetett, mindössze tíz percmbe telt, hogy leérjek. Mr. Sempill valami oknál fogva nem az irodájában tartózkodott, amikor beléptem, hanem csak úgy ott állt, és valami papírokat szedegetett össze az ügyfélpultról.

Így szóltam hozzá: – Jó lenne, uram, ha feljönne velem az Elgrove-hoz.

– Hát persze, Fraser, ha úgy gondolja. Valami baj van?

– Miss Milne-t meggyilkolták.

– Nyilván úgy érti, hogy meghalt. Szegény feje. Nem valami kellemes vég, egyedül abban a romos házban, ahol senki sincs, aki az utolsó pillanatban a kezét fogná, de néha van ez így.

Nem feleltem, mire Sempill rendőrfőnök elsápadva nézett rám.

– Úgy érti, meggyilkolták. Mi történt, ember?

– Az előcsarnokban hever bezúzott fejvel. Betyárul fest.

– Ördög és pokol! A helyszín biztosítva van?

– Otthagytam John Broont meg Coullie-t, az asztalost.

– Ő mit keres ott? Az egy civil. Gyanúsított?

– Uram, ön utasított rá, hogy szegődtessem a behatolás foganatosítására.

– Igen, persze. Emlékszem. – Egy pillanatig csak állt ott, egyik kezét csípőre téve, a másikkal a hajába túrva. – Elszenvedett valamilyen... történt valami csúfság?

– Valaki összekötözte, és beszakította a fejét, uram.

– Igen, de tudja, mire gondolok, ember. Azt próbálom eldönteni, hogy mivel is van dolgunk.

– Telefonáljak az orvosért, uram?

– Igen, Fraser, már épp mondani akartam. Hívja fel dr. Sturrockot, és kérje meg, hogy fáradjon oda. És... – előre-hajolt, és beordított a cellákhoz vezető átjáróba: – Suttie közrendőr! Kit hoztak be ma reggel?

– George Watson, uram, részegen és magatehetetlenül, már megint.

– Még mindig magatehetetlen?

– Nem, uram.

– Akkor rúgja ki a hátsó ajtón, és zárjon be utána. Jöjjön velem, szükségem van magára. Fraser őrmester, telefonáljon Mr. Rodgernek, a fotográfusnak, és mondja meg neki, hogy szükségünk van a szolgálataira. Mindent a legtökéletesebben szeretnék rögzíteni... Ami azt illeti, nem is – Suttie közrendőr jelent meg az átjáróban, kezét egy rongyba törölgetve –, ezt csinálja Suttie. Megértette, ember? Szükségünk van a doktorra, a fotográfusra, és menjen át Mr. Roddanhez, a városi helyszínelőhöz is, és adja át neki üdvözetemet. Mondja meg neki, hogy szükségünk van a segítségére a helyszín rögzítéséhez.

Suttie felvont szemöldökkel pillantott rám.

– Gyilkosság – mondtam. – Miss Milne-t az Elmgrove-ban.
Suttie néma füttyre csücsörítette ajkait.

Mr. Sempill feltette és megigazította a kalapját. – Tökéletesen megértette az utasításaimat, közrendőr?

Suttie haptákba vágta magát, és így szólt: – Uram!

– Jól van, induljunk!